

Nr 30.

Ankom till riksdagens kansli den 9 maj 1939 kl. 6 e. m.

*Utlåtande i anledning av väckta motioner om ändrad lydelse
av 7 § 2 mom. lagen om kyrkofond.*

Första lagutskottet har till behandling förehåft två inom riksdagen väckta motioner, nr 169 i första kammaren av herr *Emil Andersson m. fl.* och nr 246 i andra kammaren av herr *Kyling m. fl.* I motionerna, vilka äro likalydande, hemställles, att riksdagen ville för sin del besluta att 7 § 2 mom. lagen den 30 augusti 1932 om kyrkofond skall hava följande ändrade lydelse:

»Vid bestämmande av tillskott, som nu sagts, skall löneboställes avkastning tagas i beräkning med belopp, som fastställts med tillämpning av 9 § (löneboställets normalavkastning), samt avkastningen av fond, som förvaltas av pastorat, beräknas till den procent, lägst två och högst fem, av fondens kapital, som Konungen bestämmer.»

Den nu gällande formuleringen av ifrågavarande moment avviker från den föreslagna allenast därutinnan att det lägsta procenttal för fondavkastningen, som Kungl. Maj:t äger bestämma, utgör tre.

I fråga om de skäl som ligga till grund för motionärernas förslag får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till motionerna.

Genom 1932 års reform på den ecklesiastika boställslagstiftningens område genomfördes en genomgripande omreglering av bestämmelserna om förvaltningen av de för prästerskapets avlönande avsedda medlen, främst prästboställena, och om sättet för prästlönekostnadernas bestridande. I förstnämnda hänseende innebar den nya ordningen i huvudsak, att förvaltningen av prästboställena anförtröddes åt pastoraten under kontroll av stiftsnämnder. Vidare vidgades möjligheterna till försäljning av kyrklig jord. Köpeskillingen för ett försålt prästboställe skall fonderas. Sådan fond ävensom annan fond, som är prästlönetillgång för visst pastorat, skall förvaltas av pastoratet samt göras räntebärande på sätt om omyndigs medel är föreskrivet; vill pastoratet placera fondmedel på annat sätt, skall pastoratet inhämta tillstånd därtill

av domkapitlet (22 § 2 mom. lagen om reglering av prästerskapets avlöning).

I fråga om bestridandet av prästlönerna, vilket liksom tidigare principiellt skulle ankomma på pastoraten, genomfördes år 1932 följande ordning: I första hand skall därtill användas avkastningen av vederbörande pastorats boställen och andra lokala prästlönетillgångar (fondräntor, avgälder). I andra hand skola anlitas uttaxerade belopp (församlingsavgifter) till ett öretal för skattekröna som Kungl. Maj:t för varje år bestämmer. Erfordras ytterligare belopp, erhåller pastoratet tillskott därför av kyrkofonden; uppstår åter överskott å avkastningen av pastoratets prästlönетillgångar, skall hälften därav inlevereras till kyrkofonden. För att möjliggöra balansering av kyrkofondens inkomster och utgifter skall av varje pastorat till kyrkofonden inlevereras allmän kyrkoavgift; dennas grundbelopp är 15 öre för skattekröna, och Kungl. Maj:t bestämmer årligen hur stor del av grundbeloppet som skall för året uttagas.

Mellanhavandet mellan det enskilda pastoratet och kyrkofonden fastställles årligen genom avräkning som upprättas av stiftsnämnden. Vid bestämmandet av huruvida pastoratet skall erhålla tillskott från kyrkofonden, skulle — enligt 7 § 2 mom. i lagen om kyrkofond i dess lydelse av år 1932 — löneboställes avkastning tagas i beräkning med belopp, som fastställts med tillämpning av 9 § (löneboställets normalavkastning), samt avkastningen av fond, som förvaltas av pastorat, beräknas till *fyra* procent av fondens kapital. Vid bedömande av frågan huruvida överskott å pastorats prästlönетillgångar förefinnes, har man däremot att räkna med den verkliga avkastningen.

Av uttalandena vid tillkomsten av nyssnämnda bestämmelser i kyrkofondslagen om beräkningen av avkastningen av pastorats prästlönетillgångar må anföras följande.

I propositionen nr 187 till 1932 års riksdag med förslag till ecklesiastik boställsordning m. m. anförde föredragande departementschefen bland annat:

»Uppskattningen av ett normalvärde å boställsavkastningen tjänar framför allt ändamålet att möjliggöra, att tillskotten ur kyrkofonden till pastoraten bliva oberoende av den större eller mindre omsorg, som pastoraten nedlägga på boställsförvaltningen. Detta innebär, att ett pastorat får tillgodogöra sig den meravkastning utöver den uppskattade normalavkastningen, som pastoratet kan bereda sig genom en omsorgsfull boställsförvaltning, och bära de förluster, som uppkomma genom försummelser i samma förvaltning. Om man lade den verkliga avkastningen till grund för beräkningen av tillskotten, komme kyrkofonden att taga vinsterna av pastoratets omsorger samt att lida förlusterna i följd av deras försummelser. Genom den föreslagna anordningen vinnes jämväl, att avräkningsförfarandet mellan pastoraten och kyrkofonden —

vilket för närvarande trots det omfattande arbete, som det kräver, dock icke fungerar tillfredsställande — helt kan upphöra.

De föreslagna anordningarna torde medgiva en tämligen enkel handläggning av ifrågavarande ärenden. Vid årsskiftet, då maximum för församlingsavgifterna skall fastställas för det kommande året, har man kännedom om hur stora belopp, som under det förflutna året utbetalts i tillskott, vilka pastorat, som åtnjutit tillskott, samt mellan de två åren inträdd förändring i antalet skattekronor. På grundval härav är det möjligt att utan större besvär göra en tillräckligt noggrann överslagsberäkning av huru lågt högsta församlingsavgiften kan sättas. Sedan detta fastställts, kan ett biträde hos domkapitlet med tillhjälp av en matrikel över prästlönerna, en längd över skatteunderlaget i stiftets pastorat, en liggare över normalvärdena å avkastningen av löneboställena och uppgifterna från pastoraten om avlöningsfondernas kapitalbelopp lätteligen räkna ut, hur stora tillskotten bliva, varefter de utsändas i postanvisning eller check. Att ytterligare förenkla detta förfarande torde vara omöjligt. Då skatteunderlaget i pastoraten årligen växlar, måste nämligen, även om högsta församlingsavgiften fixeras för fleråriga perioder, tillskotten årligen uträknas.

För stadgandet om ett normalvärde å fondavkastning tala enligt min mening samma skäl, som föranlett en sådan anordning beträffande boställsavkastningen».

Mot dessa uttalanden gjorde riksdagen år 1932 icke någon erinran.

Genom lag den 8 oktober 1935 erhöll 7 § 2 mom. lagen om kyrkofond sin nu gällande lydelse, enligt vilken avkastningen av fond, som förvaltas av pastorat, skall vid bestämmandet av huruvida pastoratet skall erhålla tillskott till kyrkofonden beräknas till den procent, *lägst tre och högst fem*, av fondens kapital, som Kungl. Maj:t bestämmer. Angående tillkomsten av denna lag må nämnas följande.

I en vid 1934 års kyrkomöte väckt motion, nr 2, hemställdes, att kyrkomötet för dess del måtte besluta ändring av nyssnämnda lagrum av innebörd, att avkastningen af fond, som förvaltades av pastorat, skulle beräknas till minst tre, högst fyra procent av fondens kapital, samt att Kungl. Maj:t inom dessa gränser årligen skulle bestämma räntesatsen.

Över motionen avgav statskontoret den 21 november 1934 utlåtande, därvid ämbetsverket anförde i huvudsak följande:

Den i föreliggande motion ifrågasatta nedsättningen i procenttalet skulle medföra en minskning av avkastningen av pastoratens prästlönstillgångar och alltså en motsvarande ökning av tillskotten ur kyrkofonden.

Enligt 8 § kyrkofondslagen skall tillses, att kyrkofondens inkomster under året såvitt möjligt bliva lika stora som dess utgifter. En ökning av fondens utgifter borde sålunda medföra höjning av den del av den allmänna kyrkoavgiftens grundbelopp, som skall för året uttagas. Såsom

framgår av vad nedan visas, torde emellertid ifrågavarande inkomstminskning för kyrkofonden icke vara av större betydelse för de beräkningar, som läggas till grund för allmänna kyrkoavgiftens bestämmande, och på grund härav endast undantagsvis komma att påverka resultatet av densamma.

Enligt av stiftsnämnderna för ecklesiastikåret 1934/35 uppgjorda avräkningslängder utgör den efter fyra procent beräknade avkastningen av fonder tillhörande pastorat, vilka hava att för ecklesiastikåret utbetala tillskott av kyrkofonden, i runt tal 263,000 kronor. Avkastningen av samma fonder beräknad efter tre procent skulle utgöra 197,250 kronor. Skillnaden mellan dessa belopp, 65,750 kronor, utgör alltså det ytterligare tillskottsbelopp, kyrkofonden skulle hava haft att utbetala, därest ifrågavarande avkastning för ecklesiastikåret 1934/35 beräknats efter tre procent.

I sitt den 1 september 1934 avgivna utlåtande angående beräkning av den allmänna kyrkoavgiften för ecklesiastikåret 1935/36 m. m. hava kammarkollegiet och statskontoret beräknat, att kyrkofondens utgifter skulle för samma ecklesiastikår överstiga dess inkomster med ett belopp av i runt tal 5,196,000 kronor. Fördelat på skattekrornas antal i hela riket, 39,207,306 kronor, motsvarade detta en utdebitering av 13,24 öre per skattekrone. I enlighet med ämbetsverkens förslag har Kungl. Maj:t den 24 september 1934 bestämt, att allmän kyrkoavgift skall för ecklesiastikåret 1935/36 uttagas med 13 öre för skattekrone.

Därest vid ovanberörda kalkyl avkastningen å nu ifrågavarande fonder beräknats efter tre procent i stället för fyra procent, borde detta hava medfört en ökning av kyrkofondens utgifter med i stort sett samma belopp som för ecklesiastikåret 1934/35 eller 65,750 kronor. Skillnaden mellan fondens utgifter och inkomster skulle då uppgå till 5,261,750 kronor, vilket belopp, fördelat på samma antal skattekronor, skulle motsvara en utdebitering av 13,42 öre per skattekrone. Även i detta fall skulle sannolikt allmänna kyrkoavgiften hava bestämts till 13 öre per skattekrone.

Statskontoret finner i likhet med motionärerna skäl tala för att den ränta, varom nu är fråga, någorlunda anpassas efter läget på den allmänna lånemarknaden. Enligt ämbetsverkets förmenande skulle detta önskemål lämpligast tillgodoses därigenom, att befogenhet lämnas Kungl. Maj:t att med hänsyn tagen till vid olika tider rådande allmänna förhållanden besluta den ändring i räntesatsen, som kan av dessa anses betingad. Att, såsom i motionen föreslagits, uppdraga vissa gränser för den ränta, som må förekomma, och i lag bestämma dessa till tre och fyra procent synes statskontoret icke böra i första hand förordas.

Med denna uppfattning i den föreliggande frågan skulle statskontoret vilja föreslå, att de i 7 § andra stycket lag om kyrkofond den 30 augusti 1932 förekommande orden »beräknas till fyra procent av fondens kapital» utbytas mot orden »beräknas till den procent av fondens kapital, vilken Konungen bestämmer».

Skulle emellertid motionärernas förslag att vissa gränser böra bestämmas för räntesättningen anses vara att föredraga, synes det statskontoret, att, därest minimigränsen fastställes till tre procent, gränsen uppåt samtidigt bör sättas till fem procent.

I betänkande den 23 november 1934 i anledning av ovannämnda motion anförde kyrkolagsutskottet i huvudsak följande:

Skulle ett pastorat icke lyckas placera sina ifrågavarande fonder till fyra procents ränta, nödgas pastoratet själv täcka ränteskillnaden med egna tillgångar eller, i sista hand, med uttaxerade medel. Det är uppenbart, att det nu rådande låga ränteläget och den förefintliga tendensen till ytterligare räntesänkning gör det ytterst vanskligt för pastoraten att ernå den av lagen förutsatta förräntningen av fyra procent. Åtskilliga pastorat med större prästlönefonder torde därför redan nu årligen lida förluster på grund av ifrågavarande föreskrift. I likhet med motionärerna och statskontoret anser därför utskottet det vara önskvärt, att den i kyrkofondslagen föreskrivna räntesatsen för prästlönefonderna göres rörlig. Av statskontorets utlåtande framgår, att hänsyn till kyrkofondens ekonomiska ställning icke förhindrar införandet av en sådan anordning.

Då det tillkommer Kungl. Maj:t att bestämma såväl det i 7 § kyrkofondslagen omförmälda öre-talet (»maximum för församlingsavgifterna») som den allmänna kyrkoavgiften, synes det böra överlämnas åt Kungl. Maj:t att fastställa jämväl nu förevarande räntesats.

Beträffande slutligen frågan, huruvida räntesatsens rörlighet bör vara fullständig eller om gränser därför böra i lagen utstakas, anser utskottet, att i såväl pastoratens som kyrkofondens intresse vissa gränser för räntesatsens variationer böra föreskrivas. I sådant avseende ansluter sig utskottet till statskontorets alternativa förslag om rörlighet mellan tre och fem procent.

Utskottet, som upprättat lagförslag i ämnet, hemställde, att kyrkomötet måtte för sin del antaga detta förslag, vilket sålunda innebar, att ifrågavarande fondavkastning skulle beräknas till den procent, lägst tre och högst fem, av fondens kapital, som Konungen bestämde.

Detta lagförslag blev av kyrkomötet antaget.

Sedan jämväl riksdagen antagit lagförslaget, utfärdades ovannämnda lag av den 8 oktober 1935.

Ifrågavarande procenttal har alltsedan ingången av år 1936 enligt Kungl. Maj:ts förordnande utgjort tre och en halv procent.

Förevarande spörsmål om bestämmandet av procenttalet för fondavkastning äger samband med frågan om dessa fonders placering. Såsom förut nämnts stadgas i 22 § 2 mom. lagen om reglering av prästerskaps avlöning, att fond, som är prästlönetillgång för visst pastorat, skall förvaltas av pastoratet samt göras räntebärande på sätt om omyndigs medel är föreskrivet ävensom att, om pastoratet vill placera fondmedel på annat sätt, pastoratet skall inhämta tillstånd därtill av domkapitlet.

Lagrummet erhöll denna lydelse genom 1932 års ecklesiastika boställslagstiftning. I Kungl. Maj:ts proposition (nr 187) till 1932 års riksdag

med förslag till ecklesiastik boställsordning m. m. föreslogs upptagande i 22 § prästlönelagen av de bestämmelser, för vilka nu redogjorts.

Sammansatt andra lag- och jordbruksutskott, som behandlade propositionen och i ämnet väckta motioner, tillstyrkte i utlåtande, nr 8, visst tillägg till 22 § prästlöne regleringslagen och anförde till motivering därav bland annat följande:

»Att de prästerliga lönetillgångarna varit placerade i fast egendom, förklarar, att de, ehuru till stor del härrörande från 1000- och 1100-talen, kunnat bevaras till våra dagar med bibehållet värde. Utvecklingen har emellertid, särskilt under senare tid, medfört, att en del av prästlönejorden kommit att utbytas mot penningfonder. De nu föreliggande förslagen om utvidgad möjlighet till försäljning av kyrklig jord komma sannolikt att befordra denna utveckling. Det är därför av vikt, att frågan om de uppstående fondernas placering i värdebeständig valuta snarast vinner sin lösning.

De i propositionen föreslagna bestämmelserna lämna visserligen det enskilda pastoratet möjlighet att efter inhämtande av domkapitlets tillstånd placera avlöningsfond i fast egendom, men dessa bestämmelser äro enligt utskottets mening icke tillfyllest. Även om ett pastorat ibland kan med tillgångarna i en liten fond inköpa ett jordområde för att därmed arrondera sitt boställe, måste nämligen möjlighet till lämplig placering av smärre fonder i fast egendom i de flesta fall saknas. Utskottet anser det därför vara angeläget, att möjlighet beredes till gemensam förvaltning av ett flertal fonder. En sådan gemensam förvaltning kan lämpligen anförtrös åt stiftsnämnderna. Dessa böra för de sammanförda fonderna företrädesvis inköpa lämpligt belägna skogsegendomar och förvalta dessa på avkomstgivande sätt samt redovisa avkastningen till vederbörande pastorat.

Utskottet föreslår i enlighet med det anförda, att Kungl. Maj:t skall äga föreskriva, att viss fond eller visst slag av fonder skola förvaltas av stiftsnämnden för pastoratets räkning. Därjämte bör uttryckligen stadgas, att sådana fondmedel skola, där ej särskilda förhållanden annat föranleda, placeras i fast egendom eller på annat lika betryggande sätt. De ytterligare föreskrifter, som erfordras angående sådan placering och förvaltning av inköpt egendom, böra däremot meddelas av Kungl. Maj:t.»

Vid utskottsutlåtandet var på denna punkt fogad en reservation av herr Sederholm m. fl., vilka ansett att ovanintagna stycke »Utskottet föreslår — — — meddelas av Kungl. Maj:t» bort ersättas med ett stycke av följande lydelse:

»Frågan är icke så utredd och klarlagd, att utskottet kan taga slutlig ställning till densamma. Utskottet anser nämligen, att innan riksdagen fattar beslut i frågan, ett fullständigt förslag bör vara uppgjort och framlagt. På grund av vad nu anförts, föreslår utskottet, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om utredning och förslag angående placering av prästlönefonder i fast egendom, företrädesvis skogsegendom, eller annan värdebeständig valuta.»

Reservationen bifölles av riksdagen, och i enlighet med reservanternas hemställan anhöll riksdagen i skrivelse, nr 361, hos Kungl. Maj:t om

utredning och förslag angående placering av prästlönefonder i fast egendom, företrädesvis skogsegendom, eller annan värdebeständig valuta.

Kungl. Maj:t anbefallde den 7 september 1933 kammarkollegium att verkställa utredning och avgiva förslag angående sådan placering av prästlönefonder som ovan omförmäles. Kollegiet har ännu icke slutfört sitt uppdrag.

I förevarande motioner anföres bland annat:

»Den beslutade ändringen av paragrafen var betingad av en önskan att ifrågasatt ränta anpassades efter läget på den allmänna låne marknaden. Genom lagändringen gavs konungen rätt att bestämma räntan till lägst 3 procent och högst 5 procent. Under tiden efter lagändringen har ränteläget undergått i första hand en förändring nedåt och därefter en stabilisering, som synes oss böra föranleda en sänkning av det lägsta procenttal till vilket konungen äger att bestämma räntan. Det torde sålunda vara allmänt känt, att det för pastoraten praktiskt sett numera är omöjligt att placera inflytande medel, vilka skola fonderas, mot en till tre procent uppgående ränta.

Mot en ifrågasatt sänkning av räntan kan kanske resas den invändningen, att ett flertal pastorat redan lyckats placera dem tillhöriga fonder mot en ränta, som skulle motivera ett bibehållande av den gällande lägsta gränsen för att pastoraten icke skola tillföras en icke avsedd vinst. Vi tro icke, att detta är fallet, utan äro förvissade om att de flesta pastorat hava sina fondmedel placerade mot en ränta som icke obetydligt understiger 3 procent.

Redan det förhållandet att pastoraten tvingas att uttaxera större eller mindre belopp för täckande av sina här ifrågakomna ränteförluster torde motivera en sänkning av den gräns nedåt, som nu är fastslagen. Det finns emellertid skäl, som på ett mera markant sätt giva anledning till en dylik sänkning.

För närvarande torde det icke ligga i pastoratens intresse att medverka till de försäljningar av ecklesiastik jord, som för varje dag synas bliva alltmer aktuella. Ännu hava pastoraten kanske icke mera allmänt uppmärksamheten fäst därå, att ju fler försäljningar som ske från boställena och kapital, som skall fonderas av pastoraten, således inflyter till dessa, desto större ränteförluster åsamkas pastoraten. För pastoraten måste det därför mycket snart framstå som en viktig angelägenhet att skydda sig mot dessa försäljningar och de därav föranledda ränteförlusterna. Därigenom skulle en oftast önskvärd utveckling av t. ex. planlagda samhällen kunna försvåras eller förhindras. Vi hava oss vidare bekant att pastorat vägrat att försälja grus från pastoratet tillhörigt grustag endast av den anledningen, att pastoratet för varje kubikmeter grus som försäljes tillfogas ränteförlust å inflytande köpeskillingsmedel, vilka enligt beslut av vederbörande stiftsnämnd skola fonderas. Dessa och andra exempel göra det klart för oss att en sänkning av den nu gällande lägsta gränsen för räntan måste åstadkommas.

— — —
Slutligen vilja vi beröra frågan om den av Kungl. Maj:t bestämda räntesatsen. Storleken av denna provas och avgöres årligen av Kungl. Maj:t och är för närvarande fastställd till 3 $\frac{1}{2}$ procent. Kungl. Maj:t

har sålunda icke funnit skäl att utnyttja det lägsta procenttal, som nu är möjligt att tillämpa. Att vi i allt fall finna oss böra föreslå en sänkning av denna gräns beror framför allt därpå, att vi anse oss kunna utgå ifrån att vid en blivande omprövning av procenttalet Kungl. Maj:t skall finna det nödvändigt att sänka räntesatsen åtminstone ned till den lägsta nu möjliga gränsen. Då en ändring av ifrågakomna lagparagraf förutsätter medgivande av kyrkomöte kan en sådan väntas draga ut på tiden och då det vidare av oss anses i högsta grad önskvärt att möjlighet gives Kungl. Maj:t att nedbringa räntesatsen så att den kommer att svara mot rådande ränteläge, hava vi funnit oss redan nu vilja underställa frågan riksdagens prövning.»

Utskottet har i den ordning § 36 riksdagsordningen föreskriver begärt yttrande över motionerna av statskontoret ävensom domkapitlen och stiftsnämnderna i Uppsala ärkestift samt Lunds och Luleå stift. De i anledning härav inkomna yttrandena hava såsom bilagor fogats vid utskottets utlåtande, och får utskottet beträffande innehållet i yttrandena hänvisa till desamma.

Utskottet.

Vid beräklandet av huruvida ett visst pastorat skall erhålla tillskott av kyrkofonden för prästlönekostnadernas bestridande skall enligt det i motionerna åberopade lagrummet, 7 § 2 mom. i lagen om kyrkofond, avkastningen av fond, som förvaltas av pastoratet, beräknas till den procent, lägst tre och högst fem, av fondens kapital som Kungl. Maj:t bestämmer. Lagrummet erhöll denna lydelse år 1935, och procenttalet har alltsedan dess enligt beslut av Kungl. Maj:t utgjort tre och en halv procent. Det torde icke kunna bestridas att — såsom i motionerna och i flertalet av de i förevarande ärende avgivna yttrandena framhålles — det för närvarande möter mycket stora svårigheter för pastoraten att kunna med reglerna för placering av prästlönefondskapital uppnå den sålunda fastställda räntesatsen, ehuru givetvis förhållandena växla beträffande olika fonder. Den räntesats, till vilken fondavkastningen i enlighet med kyrkofondslagen skall beräknas, torde vara avsedd att utgöra ett slags medelränta å det sammanlagda fondkapitalet och synes böra så nära som möjligt ansluta sig till de faktiska ränteförhållandena. Bestämmes fondavkastningen till högre belopp än den verkliga avkastningen, uppkomma åtskilliga i förevarande ärende närmare utvecklade olägenheter, såsom t. ex. med avseende å försäljning av pastoratsjord. Det synes då med hänsyn till det nuvarande låga ränteläget och i betraktande jämväl av osäkerheten i fråga om den framtida utvecklingen på området icke föreligga skäl att i lagen fastlåsa ett minimum av tre procent för ränteavkastningen. Huruvida i stället ett visst lägre minimum bör i lagen utsättas, synes vara föremål för delade uppfattningar. Enligt utskottets mening bör det av statskontoret redan i samband med

1935 års lagändring framförda förslaget om överlämnande åt Kungl. Maj:t att utan några i lagen uppdragna gränser bestämma procenttalet tagas under förnyat övervägande. Med hänsyn till ovissheten i fråga om kyrkomötes inkallande under innevarande år har utskottet icke ansett det lämpligt att riksdagen nu för sin del beslutar om lagändring utan synes det mera ändamålsenligt att riksdagen hos Kungl. Maj:t gör framställning om utarbetande av förslag i ämnet på grundval av undersökning rörande de faktiska ränteförhållandena beträffande ifrågavarande fonder. Utskottet vill i detta sammanhang även uttala önskvärldheten av att den i utskottets redogörelse omnämnda, av 1932 års riksdag begärda utredningen angående placering av prästlönefonder i fast egendom eller annan värdebeständig valuta — vilken fråga berörts i vissa av de nu föreliggande yttrandena och otvivelaktigt äger viss anknytning till förevarande spörsmål — snarast möjligt fullföljes.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte i anledning av förevarande motioner i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag angående ändring av 7 § 2 mom. lagen om kyrkofond i syfte att i vidgad omfattning möjliggöra det i nämnda lagrum avsedda procenttalets anpassning efter de på området rådande ränteförhållandena.

Stockholm den 9 maj 1939.

På första lagutskottets vägnar:

K. SCHLYTER.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Schlyter*, *Karl Emil Johanson**, *Wagnsson*, *Eskhult*, *Branting*, *Gärde*, *Karl Johan Olsson* och *Caap*;

från andra kammaren: herrar *Bergquist**, *Lindqvist*, *Hedlund* i Östersund och *Lindmark*, fru *Östlund* samt herrar *Ryberg*, *Olsson* i Mellerud och *Larsson* i Hede.

---

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

KUNGL.
STATSKONTORET

Bilaga A.

Till 1939 års riksdags första lagutskott.

Sedan Kungl. Maj:t anbefallt statskontoret att till riksdagens första lagutskott inkomma med yttrande över två vid årets riksdag väckta motioner, I: 169 och II: 246, om ändrad lydelse av 7 § 2 mom. lagen om kyrkofond, får statskontoret anföra följande.

I nämnda författningsrum, sådant detsamma lydde jämlikt lagen den 30 augusti 1932, stadgades, att avkastningen av fond, som förvaltades av pastorat, skulle beräknas till fyra procent av fondens kapital.

I en inom 1934 års allmänna kyrkomöte väckt motion, nr 2, hemställdes emellertid, att kyrkomötet måtte för dess del besluta ändring av berörda stadgande på så sätt, att avkastningen av fond, som förvaltades av pastorat, skulle beräknas till minst tre, högst fyra procent av fondens kapital, samt att Kungl. Maj:t inom dessa gränser årligen skulle bestämma räntesatsen. Över motionen avgav statskontoret den 21 november 1934 utlåtande och framhöll därvid, att ämbetsverket i likhet med motionärerna funno skäl tala för att den ränta, varom nu vore fråga, någorlunda anpassades efter läget på den allmänna lånemarknaden. Statskontoret ansåg emellertid, att detta önskemål skulle lämpligast tillgodoses därigenom, att befogenhet lämnades Kungl. Maj:t att med hänsyn tagen till vid olika tider rådande allmänna förhållanden besluta den ändring i räntesatsen, som kunde av dessa anses betingad. Att, såsom i motionen föreslagits, uppdraga vissa gränser för den ränta, som kunde förekomma, och i lag bestämma dessa till tre och fyra procent syntes icke böra i första hand förordas.

Skulle motionärernas förslag att vissa gränser borde bestämmas för räntesättningen anses vara att föredraga, syntes det statskontoret, att, därest minimigränsen fastställdes till tre procent, gränsen uppåt samtidigt borde sättas till fem procent.

Sedan kyrkolagutskottet anslutit sig till statskontorets alternativa förslag om räntesatsens rörlighet mellan tre och fem procent, blev ett av utskottet upprättat lagförslag av sådan innebörd av kyrkomötet antaget. Till 1935 års riksdag avläts proposition i ämnet och antogs då av riksdagen det framlagda förslaget — vilket överensstämde med kyrkomötets förslag — till lag angående ändrad lydelse av 7 § lagen den 30 augusti 1932 om kyrkofond. Ifrågavarande ändring syntes icke, framhöll statskontoret i utlåtande den 26 september 1935, påkalla annan föreskrift från Kungl. Maj:ts sida än bestämmelse om den procentsats, efter vilken avkastningen skulle beräknas, samt om giltighetstiden för denna procentsats. Statskontoret föreslog, att räntesatsen skulle fastställas till tre och en halv procent, och att denna räntesats skulle gälla tillsvidare, intill dess Kungl. Maj:t annorlunda bestämde. Tillika föreslog statskontoret, att det skulle få ankomma på ämbetsverket att, då omständigheterna därtill kunde anses föranleda, till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till den ändring av räntesatsen, som kunde befinnas påkallad.

Lag om ändrad lydelse av 7 § lagen den 30 augusti 1932 (nr 404) om kyrkofond utfärdades den 8 oktober 1935 (nr 526), och bestämdes genom Kungl. Maj:ts kungörelse samma dag (nr 527) procenttalet för kalenderåret 1936 till tre och en halv procent.

Genom beslut den 26 juni 1936 anbefallde därefter Kungl. Maj:t statskontoret att avgiva förslag till bestämmande av den procentsats, som borde äga tillämpning efter utgången av år 1936 samt om giltighetstiden för denna procentsats. I utlåtande den 26 augusti samma år framhöll ämbetsverket, att den nedgång i det allmänna ränteläget, som hade inträtt efter det hittills gällande räntesats senast fastställdes, icke vore av den betydelse att skäl föreläge för en ändring av räntesatsen. Statskontoret föreslog för den skull, att denna måtte bli gällande tillsvidare, intill dess Kungl. Maj:t annorlunda bestämde.

Genom kungörelse den 11 september 1936 (nr 509) fastställdes räntesatsen till tre och en halv procent av fondkapitalet för tid från och med den 1 januari 1937 tillsvidare, intill dess Kungl. Maj:t annorlunda bestämde, och anbefallde Kungl. Maj:t samma dag statskontoret att, då omständigheterna därtill föranledde, inkomma med förslag till den ändring av procenttalet, som kunde anses påkallad.

I nu föreliggande motioner har hemställts om sådan ändring av lydelsen av 7 § 2 mom. lagen om kyrkofond, att de gränser, inom vilka Kungl. Maj:t äger bestämma procenttalet, må fastställas till lägst två och högst fem procent i stället för nu gällande lägst tre och högst fem procent. Då Kungl. Maj:t emellertid ännu icke ens utnyttjat det lägsta procenttal, som för närvarande är möjligt att tillämpa, synes anledning att vidtaga ändring av ifrågavarande lagrum icke vara för handen. Skulle, med hänsyn till ovissheten i fråga om utvecklingen av det allmänna ränteläget, skäl anses föreligga för ett vidgande av den ram, inom vilken Kungl. Maj:t har att fastställa räntesatsen, synes detta enligt statskontorets förmenande lämpligast kunna ske genom att, såsom ämbetsverket tidigare framhållit, befogenhet lämnas Kungl. Maj:t att — utan att några gränser härför uppdragas — med hänsyn tagen till vid olika tider rådande förhållanden fastställa räntesatsen.

Stockholm den 8 mars 1939.

WILHELM BJÖRCK.

NILS SPILHAMMAR.

/ Börje Kull.

UPPSALA DOMKAPITEL.

Till riksdagens första lagutskott.

Genom nådig remiss har domkapitlet fått sig ålagt att avgiva till Eder ställt utlåtande över två vid innevarande års riksdag väckta motioner, nr 169 i första kammaren av herr Emil Andersson m. fl. och nr 246 i andra kammaren av herr Kyling m. fl., om ändrad lydelse av § 7 st. 2 lagen om kyrkofond.

Till åtlydnad av sålunda erhållet nådigt föreläggande får domkapitlet anföra följande.

I förevarande motioner framhålles, att enligt ifrågavarande lagrum, sådant detsamma lyder jämlikt lag av den 8 oktober 1935, nr 526, avkastningen av fond, som förvaltas av pastorat, skall vid bestämmande av pastoratet årligen tillkommande tillskott av kyrkofonden, beräknas till den procent, lägst tre och högst fem, av fondens kapital, som Konungen bestämmer. Vidare erinras om, att Kungl. Maj:t icke funnit skäl att utnyttja det lägsta procenttal, som är möjligt att tillämpa, i det att det av Kungl. Maj:t fastställda procenttal för närvarande utgör $3\frac{1}{2}$. Motionärerna uttala en förmodan, att de flesta pastorat hava sina fondmedel placerade mot en ränta, som icke obetydligt understiger 3 procent och förmena därför, att en sänkning av räntetalet är av behovet påkallat. I motionen hemställes slutligen, att riksdagen ville för sin del besluta, att berörda föreskrift i kyrkofondslagen skall ändras därhän, att avkastningen av sådan fond, varom här är fråga, skall beräknas till den procent, lägst två och högst fem, av fondens kapital, som Konungen bestämmer.

Domkapitlet håller i likhet med motionärerna före, att det under nuvarande ränteläge bereder församlingarna stora svårigheter, att placera prästlöne-medel i sådan valuta, som ger en effektiv ränta av 3 eller $3\frac{1}{2}$ procent. Det är ju nämligen att märka, att dylika medel skola jämlikt § 22 mom. 2 i lagen om reglering av prästerskapets avlöning (sv. församl. nr 405 år 1932), göras räntebärande på sätt om omyndigs medel är föreskrivet, såvitt ej domkapitlet lämnar pastorat tillstånd att placera fondmedel på annat sätt. Domkapitlet vill för den skull giva sin anslutning till motionens syfte. Den åtgärd, som från statsmakternas sida närmast bör ifrågakomma till vinnande av den lättnad för pastoraten i ekonomiskt avseende, som genom motionen åsyftas, synes likväl vara, att nu ifrågavarande ränta genom Kungl. Maj:ts beslut sänkes till det av lagen för närvarande angivna minimum, nämligen 3 procent.

På frågan huruvida denna minimiränta bör anses vara för hög eller ej torde kunna anläggas skilda synpunkter. Samtidigt som det är av vikt, att de pastorat, vilka förvalta prästlönefonder, ej över hövan betungas genom en enligt berörda § 7 onormalt högt fixerad räntesats, är det av stort allmänt intresse, att kyrkofondens utgifter ej onödigt uppbringas, genom att ifrågavarande ränta sättes för lågt. Domkapitlet vill för sin del icke förorda, att minimiräntan enligt § 7 i kyrkofondslagen må sättas lägre än till $2\frac{1}{2}$ procent.

I detta sammanhang må upplysningsvis meddelas, att i ärkestiftet finnes exempel på, att pastorat, efter inhämtande av domkapitlets tillstånd,

med gott ekonomiskt resultat placerat sina prästlönetillgångar i fast egendom. Sett på längre sikt lär fast egendom vara det bästa tänkbara objekt för placering av prästlönetillgångar. Med hänsyn härtill och då föreliggande spörsmål angående avvägningen av räntan å pastoratens prästlönetillgångar står i nära samband med frågan om den alltmer tilltagande försäljningen av ecklesiastisk löneboställsjord, skulle domkapitlet med tillfredsställelse hälsa vidtagandet från statsmakternas sida av åtgärder, ägnade att på ett effektivare sätt än hittills underlätta för pastoraten att omplacera sina prästlönefonder i fast egendom.

Vad slutligen angår frågan, huruvida riksdagen nu bör fatta ett beslut med den av motionärerna åsyftade innebörd, vill domkapitlet, då lagen om kyrkofond är av kyrkolags natur, under erinran om 87 § 2 mom. rege- ringsformen framhålla att, då det torde vara synnerligen ovisst om allmänt kyrkomöte kommer att inkallas under innevarande år — senaste kyrko- möte hölls sistlidet år —, en hänvändelse till Kungl. Maj:t med hemställan om förslag till nästa kyrkomöte om nu åsyftad lagändring synes vara en mera ändamålsenlig form än den i motionen föreslagna.

Uppsala den 8 mars 1939.

På domkapitlets vägnar:

ERLING EIDEM.

Otto Wersäll.

STIFTSNÄMNDEN I UPPSALA.

Bilaga C.

Till riksdagens första lagutskott.

Sedan stiftsnämnden anmodats avgiva utlåtande över motionerna nr 169 i riksdagens första kammare och nr 246 i andra kammaren om ändrad lydelse av 7 § 2 mom. lagen om kyrkofond, får stiftsnämnden, som inhämtat härvid fogat yttrande i ärendet av kontraktsprosten E. Birke, anföra följande.

Med motionerna åsyftas sådan ändring, att ränta å prästlönefond skall vid avräkningen mellan pastorat och kyrkofond beräknas till den procent, lägst två och högst fem, av fondens kapital, som Konungen bestämmer. Avsett är sålunda, att den lägsta räntesatsen skall sänkas från tre till två procent.

Prästlönefonder finnas numera, sedan försäljning av ecklesiastisk jord tagit stor omfattning, i de allra flesta pastorat. Lagstiftningen på området berör alltså pastoraten i allmänhet. Dock är att märka, att flertalet pastorat, åtminstone ännu, endast ha smärre sådana fondbelopp, enär i regel blott mindre jordområden avyttrats. Det stora antalet pastorat har därför icke så stort ekonomiskt intresse av en reglering av räntefoten, då ränteskillnaden för dem blir ringa. I det mindre antal pastorat, som ha stora prästlönefonder, blir intresset för ränteregleringen givetvis större. Och för

kyrkofondens del blir uppenbarligen, då alla pastoratens prästlönefonder sammanlagda bilda högst avsevärda belopp, förevarande spörsmål av stor ekonomisk betydelse. I detta sammanhang vill stiftsnämnden upplysa, att under tiden den 1 maj 1933—den 31 december 1938 i ärkestiftet sålts ecklesiastisk jord för någon över 360,000 kronor.

Av pastoratens årliga uppgifter rörande prästlönefondernas placering framgår, att fondmedlen i de flesta fall — det gäller här i regel mindre fondbelopp — äro placerade i bank mot vanlig inlåningsränta. Större fondbelopp äro däremot ofta bättre placerade ur förräntningssynpunkt. Ofta når man dock icke den nu stadgade förräntningsprocenten 3 ½ procent. Det torde ock numera erbjuda mycket stora svårigheter att kunna med reglerna för placering av prästlönefondskapital och penningmarknadens nuvarande läge uppnå nämnda räntesats. Stiftsnämnden finner alltså fog för tillräckliga för en sänkning av den stadgade förräntningsprocenten, men håller för, att minimiräntetaket ej bör sänkas lägre än till 2 ½ procent. Tillräckliga skäl synas emellertid knappast föreligga, att Kungl. Maj:t nu på en gång bör gå ned till sagda minimiräntesats. Även om man på de mindre fondbeloppen oftast icke når upp till 3 procent, vill det dock synas som om pastoraten med erforderlig omsorg borde kunna placera större fondbelopp till vid pass 3 procent. Å tidigare placeringar förekommer ju också bättre förräntning. Den räntesats, som skall gälla, torde böra vara ett slags medelränta på det sammanlagda fondkapitalet.

Förevarande spörsmål rörande reglerande av räntesatsen å prästlönefondsmedlen står, såsom motionärerna framhålla, i nära samband med försäljningen av prästlönejord. Stiftsnämndens erfarenhet är, att man vid dylik jordförsäljning ofta gör en ekonomisk förlust, då räntan å köpeskillingen ej uppgår till den årliga avgäldens belopp. Ur jordägarens synpunkt te sig dessa försäljningar därför oförmånliga. De motiveras dock av sociala skäl och då lagstiftaren tillerkänt dessa skäl utslagsgivande betydelse, kan det synas konsekvent och befogat att fondrätteregleringen icke blir ett hinder för en författningsenligt avsedd jordförsäljning.

I detta sammanhang framställer sig den av kontraktsprosten Birke berörda frågan, huruvida icke för erhållande av bättre förräntning och värdebeständigare placering åtgärder borde vidtagas för främjande av återplacering av prästlönefondsmedel genom inköp av fast egendom. Prosten Birke säger härom följande:

»Men här torde en annan fråga beaktas. Skulle icke försäljningsmedlen kunna medgivas placering på sådant sätt, att avkastningen bleve bättre? Då skulle kyrkofonden icke behöva ansträngas eller kyrkoavgiften höjas.

Huvudparten av de ecklesiastiska boställen, från vilka nu tomter eller egna hem försäljas, hava kommit till genom sammanskott redan under medeltiden. De hava genom århundraden utgjort en värdebeständig tillgång, ett arv från fäderna. Vad vore naturligare än att försäljningsmedlen från dessa boställen placerades i annan värdebeständig fast egendom? Att endast förvandla den fasta egendomen i något så obeständigt som penningar synes undertecknad betänkligt. Men om ett pastorat nu inköper en fastighet och hos Kungl. Maj:t anhåller om att däri få placera friköpsmedel och att egendomen insynas såsom löneboställe, föreskriver Kungl. Maj:t, att fastigheten skall lagfaras för Kungl. Maj:t och kronan samt lagfartshandlingarna överlämnas till kammarkollegium. Detta vill naturligtvis intet pastorat gå med på. Men om pastoraten hade rätt — ja, varför icke

skyldighet — att, om lämpligt tillfälle yppar sig, placera inflytande försäljningsmedel i fast egendom, helst skogsmark, lagfaren i pastoratets namn med anteckning i jordeboken, att fastigheten såsom ecklesiastiskt löneboställe icke får intecknas eller försälas utan Kungl. Maj:ts medgivande, då skulle större trygghet vinnas och säkerligen även en bättre ränteavkastning åstadkommas.»

Stiftsnämnden finner vad sålunda anförts värt synnerligt beaktande. Detta spörsmål tarvar en snar lösning.

På grund av det anförda får stiftsnämnden förorda, att i § 7 mom. 2 lagen om kyrkofond vidtages den ändringen, att avkastningen av präst-lönefond beräknas till den procent lägst 2 $\frac{1}{2}$ och högst 5 av fondens kapital, som Konungen bestämmer. Stiftsnämnden vill dock icke föreslå, att räntesatsen omedelbart sänkes till 2 $\frac{1}{2}$ procent utan synes den böra bestämmas till 3 procent.

Uppsala den 15 mars 1939.

På stiftsnämndens vägnar:

HENRIK PETTERSON.

J. WALTERSSON.

Bilaga D.

Till stiftsnämnden, Uppsala.

Anmodad avgiva yttrande över i riksdagen väckta motionerna nr 169 i första och 246 i andra kammaren om ändrad lydelse av 7 § 2 mom. lagen om kyrkofond får undertecknad vördsamt anförda följande.

Försäljningen av kyrklig jord enligt lag 4 januari 1927 och följdförfattningar har redan ägt rum i betydande omfattning och kommer säkerligen att fortsätta. Enbart i ärkestiftet har, så vitt undertecknad kunnat räkna ut, försäljningen av kyrklig jord under fyra år uppgått till en summa av 285,798 kronor 78 öre. Det är alltså betydande belopp, som inflyta till pastoraten. Dessa belopp skola fonderas och ränta redovisas med 3,5 procent. De medel, som inflöto under de första åren av lagens giltighet, torde nog ha kunnat placeras så, att de verkligen inbringa 3,5 procent eller i varje fall så, att ränteförlusten är mycket minimal. Men de medel, som influtit de sista åren och som för närvarande inflyta, torde icke kunna placeras så, att de inbringa mer än allra högst 3 procent, i regel endast 2,5 procent.

Med nu gällande bestämmelser angående placering av dessa försäljningsmedel torde ränteförlust icke kunna undvikas. Det torde också vara obestriddligt, att detta kan medföra ovillighet hos pastoraten att avhända sig ecklesiastisk jord. Då starka sociala skäl dock tala för försäljning av kyrklig jord för beredande av egna hem, torde billigheten också kräva en räntesänkning, så att pastoraten icke nödgas tillgripa uttaxering för att täcka ränteförlust.

Om en sådan räntesänkning kommer till stånd, kommer följden givetvis att bli, att de pastorat komma att förtjäna härpå, som lyckats placera sina influtna försäljningsmedel på ett förmånligt sätt. Denna omständighet torde icke böra få inverka på frågan. Räntesatsen bör vara lika för alla.

Motionärerna föreslå, att det lägsta procenttal, till vilket Konungen äger att bestämma räntan sättes till 2 procent. Detta torde väl vara att gå onödigt långt, ty 2,5 procent bör väl ett pastorat även under nuvarande förhållanden kunna redovisa utan att lida förlust. De flesta större sparbanker torde lämna 2,5 procent å insatta medel.

Motionärernas förmodan, att den önskade räntesänkningen icke kommer att nämnvärt inverka på kyrkofondens ställning, kan undertecknad icke dela. Följden blir säkerligen, att allmänna kyrkoavgiften måste höjas. Men denna höjning drabbar rättvist, under det att nuvarande ränteförlust drabbar orättvist.

Men här torde en annan fråga beaktas. Skulle icke försäljningsmedlen kunna medgivas placering på sådant sätt, att avkastningen bleve bättre? Då skulle kyrkofonden icke behöva ansträngas eller kyrkoavgiften höjas.

Huvudparten av de ecklesiastika boställen, från vilka nu tomter eller egna hem försäljas, hava kommit till genom sammanskott redan under medeltiden. De hava genom århundraden utgjort en värdebeständig tillgång, ett arv från fäderna. Vad vore naturligare än att försäljningsmedlen från dessa boställen placerades i annan värdebeständig fast egendom? Att endast förvandla den fasta egendomen i något så obeständigt som penningar synes undertecknad betänkligt. Men om ett pastorat nu inköper en fastighet och hos Kungl. Maj:t anhåller om att däri få placera friköpsmedel och att egendomen insynas såsom löneboställe, föreskriver Kungl. Maj:t, att fastigheten skall lagfaras för Kungl. Maj:t och kronan samt lagfartshandlingarna överlämnas till kammarkollegium. Detta vill naturligtvis intet pastorat gå med på. Men om pastoraten hade rätt — ja, varför icke skyldighet — att, om lämpligt tillfälle yppar sig, placera inflytande försäljningsmedel i fast egendom, helst skogsmark, lagfaren i pastoratets namn med anteckning i jordeboken, att fastigheten såsom ecklesiastiskt löneboställe icke får intecknas eller försäljas utan Kungl. Maj:ts medgivande, då skulle större trygghet vinnas och säkerligen även en bättre ränteavkastning åstadkommas.

På grund av vad sålunda anförts får undertecknad vördsamt föreslå

att stiftsnämnden tillstyrker en sänkning av räntesatsen å prästlönefonder till 2,5 procent,

att stiftsnämnden framhåller vikten av att frågan om pastoratens möjlighet att placera inflytande försäljningsmedel i fast egendom bringas till sådan lösning, som kan accepteras av pastoraten.

Nora, Tärnsjö den 6 mars 1939.

Vördsamt

ERNST BIRKE.

Kontraktsprost.

Bilaga E.

LUNDS DOMKAPITEL.

Till riksdagens första lagutskott.

Genom nådig remiss den 24 februari 1939 har domkapitlet i Lund anbefallts att till Eder avgiva yttrande över två vid årets riksdag väckta motioner, nr 169 i första kammaren och nr 246 i andra kammaren, om ändrad lydelse av 7 § 2 mom. lagen om kyrkofond; och får domkapitlet i anledning härav anföra följande.

Domkapitlet finner motionernas innehåll förtjänt av beaktande och de anförda synpunkterna i viss mån berättigade. Med hänsyn emellertid till risken att ett bifall till de i motionerna framförda önskemålen skulle kunna bidra till ett upprivande av principerna för 1932 års lagstiftning i ämnet finner domkapitlet sig böra framhålla, att stor försiktighet bör iakttagas vid behandling och beslut angående förändring, som berör dessa principer. Lunds domkapitel den 1 mars 1939.

Å domkapitlets vägnar:

EDV. RODHE.

/ A. Neuman.

LUNDS STIFTSNÄMND.

Bilaga F.

Till riksdagens första lagutskott.

Genom nådig remiss den 24 februari 1939 har stiftsnämnden i Lund anmodats att till Eder avgiva utlåtande över två vid årets riksdag väckta motioner — nr 169 i första kammaren och nr 246 i andra kammaren — om ändrad lydelse av 7 § 2 mom. lagen om kyrkofond; och får stiftsnämnden i anledning härav anföra följande.

Stiftsnämnden vill till en början fästa uppmärksamheten på att vid avräkningen mellan kyrkofonden och pastoraten visst pastorats avlöningstillgångar skola upptagas till ett normalvärde avseende såväl löneboställes avkastning som avkastning av prästerlig avlöningsfond. Det är alltså icke tal om den verkliga avkastningen av dessa avlöningstillgångar. Löneboställes normalavkastningsvärde skall av stiftsnämnden fastställas för i regel 10 år. Vart 10:de år skall sålunda en omprövning ske av detta värde. Under denna 10-årsperiod kan ju boställets årliga avkastning högst avsevärt variera, vilket särskilt framträder om t. ex. skogsavverkningar ej ske varje år utan allenast vart 3:dje eller 4:de år. Självfallet gäller samma princip beträffande fondavkastningen. Om avkastningen skulle hålla sig

under den fastställda räntesatsen under ett visst antal år, kunde ju ränteläget bliva sådant under en annan följd av år, att ränteavkastningen överstiger den fastställda räntesatsen. I längden skulle emellertid variationerna i den verkliga ränteavkastningen taga ut varandra.

I den ursprungliga lydelsen av 1932 års kyrkofondslag hade räntesatsen fastställts till 4 procent. Genom lagändring 1935 erhöi Kungl. Maj:t befogenhet att fastställa räntesatsen till mellan 3 och 5 procent. En ändring kom sålunda till stånd, som i viss mån bröt mot lagstiftningens principer. Man ville anknyta fondavkastningen till den verkliga årliga avkastningen genom att göra räntesatsen variabel. De nu föreliggande variationerna vilja gå ytterligare på samma väg. Utslagsgivande för räntesatsens storlek skulle det årliga ränteläget bliva utan hänsyn till tidigare placeringar till möjligen högre räntesatser. Detta synes stiftsnämnden betänkligt ur synpunkten av lagstiftningens principer.

Stiftsnämnden vill här peka på de vinster, pastoraten gjort sig genom överskotten å skogsavverkningarna å löneboställena. Det torde nämligen vara praktiskt taget omöjligt att på ett tillförlitligt sätt beräkna virkespriserna under en normalavkastningsperiod. Förlusten på fondavkastningen är försvinnande liten vid jämförelse med den vinst, pastoraten skörda av särskilt virkesförsäljningarna. I de särskilda fallen kunna visserligen förlusterna för pastoraten genom den beräknade fondavkastningen bliva påfallande. Dessa pastorat med betydande fonder äro emellertid lätt räknade — flertalet pastorat hava ganska obetydliga fonder.

Storleken av avlöningsfonderna inom stiftet uppgick den 1 januari 1937 till cirka 1,680,000 kronor. I medeltal komma sålunda på varje pastorat inom stiftet cirka 7,600 kronor.

I motionerna har framhållits, att den fastställda räntesatsen lägger hinder i vägen för ur social synpunkt önskvärd försäljning av ecklesiastik jord. Stiftsnämnden, som har överinseendet över kyrklig jord inom stiftet, taxerad till cirka 50 miljoner kronor — en avsevärd del av den kyrkliga jorden inom riket — kan ej biträda detta omdöme. I högst få undantagsfall har från pastoratens sida mot försäljningar använts argument av antytt innehåll.

Stiftsnämnden lämnar här nedan en redogörelse för avslutade försäljningar av kyrklig jord genom stiftsnämndens försorg.

Tidsperiod	Antal försäljningar	Försäljningspris (kr.)
¹ / ₅ 1933— ³¹ / ₁₂ 1935	75	91,375
1936	86	185,748
1937	117	275,847
1938	105	92,487

Stiftsnämnden har hos Kungl. Maj:t tidigare uttalat önskvärldheten av att för undvikande av det riskmoment, som förvaltningen av prästlöneboställena medför för pastoraten, avkastningen av prästlönetillgångarna mera skulle anknyta sig till den verkliga avkastningen än nu är förhållandet. Från denna synpunkt sett har stiftsnämnden ej något att erinra mot ett bifall till motionerna. Att utbryta frågan om fondavkastningen och behandla den särskilt, skild från sammanhanget med frågan om avkastningen från övriga prästlönetillgångar, anser emellertid stiftsnämnden vara betänkligt. Nu avhandlade fråga bör i stället enligt stiftsnämndens förme-

nande upptagas till behandling vid den översyn, som förr eller senare måste komma till stånd beträffande 1932 års lagstiftning i ämnet. Lunds stiftsnämnd den 9 mars 1939.

Å stiftsnämndens vägnar:

EDV. RODHE.

/ Tage Gynnerstedt.

Bilaga G.

LULEÅ DOMKAPITEL.

Till riksdagens första lagutskott.

Genom remiss på nådigste befallning har domkapitlet anbefallts att till utskottet inkomma med utlåtande över två vid årets riksdag väckta likalydande motioner om ändrad lydelse av 7 § 2 mom. lagen om kyrkofond och får domkapitlet med anledning härav anföra följande.

Enligt de uppgifter rörande pastoratens s. k. prästlönefonder, som jämlikt 22 § 3 mom. lagen om reglering av prästerskapets avlöning innevarande år insänts till domkapitlet, hava av de fyrtiotvå pastorat inom stiftet, från vilka uppgifter föreligga, allenast två under år 1938 erhållit 3½ procent eller högre avkastning av sina fonder. I båda dessa fallen hava emellertid medlen varit utlånade till vederbörande församling. Sex pastorat hava under nyssnämnda år lyckats erhålla en avkastning av fondmedlen, uppgående till mellan 3—3,49 procent, under det att avkastningen för tjugotre pastorat icke uppgått ens till 2½ procent av vederbörande fondkapital. Härav framgår, att, även om Kungl. Maj:t skulle komma att bestämma den i 7 § 2 mom. lagen om kyrkofond ifrågakomna räntesatsen till det för närvarande lägsta möjliga eller 3 procent — något som domkapitlet i likhet med motionärerna anser sig kunna utgå ifrån — det likväl för de flesta pastoraten i stiftet med prästlönefonder skulle uppstå en icke obetydlig skillnad mellan fondernas verkliga avkastning och den fingerade avkastning, som pastoraten vid bestämmandet av tillskott ur kyrkofonden för prästlönekostnadernas gäldande så att säga hava att svara för, vilken skillnad av pastoraten måste täckas, i sista hand genom uttaxering av medel.

Liksom motionärerna anser domkapitlet, att detta icke är lagstiftningens mening, och får domkapitlet med anledning härav och på grund av vad motionärerna i sin motivering i övrigt anført, varuti domkapitlet anser sig helt kunna instämma, tillstyrka i motionerna föreslagen lagändring. Luleå den 8 mars 1939.

På domkapitlets vägnar:

BENGT JONZON.

/ Halvar Klefbom.

STIFTSNÄMNDEN
I LULEÅ STIFT

Till riksdagens första lagutskott.

Genom remiss på nådigste befallning har stiftsnämnden anbefallts att till utskottet inkomma med utlåtande över två vid innevarande års riksdag väckta likalydande motioner om ändrad lydelse av 7 § 2 mom. lagen om kyrkofond.

Med anledning härav får stiftsnämnden, som tagit del av utav domkapitlet i Luleå förebragt utredning rörande den verkliga avkastningen under år 1938 från pastoratens i stiftet s. k. prästlönefonder, med instämmande i vad motionärerna i sin motivering anfört tillstyrka den föreslagna lagändringen. Luleå den 3 mars 1939.

På stiftsnämndens vägnar:

BENGT JONZON.

/ *Halvar Klefbom.*